

Delta i debatten,  
skriv til oss!

Send ditt innlegg til  
**debatt@nationen.no**.  
Innlegg kan også sendes pr. post til

Nationen, Postboks 9390 Grønland, 0135  
Oslo. Mer konvolutten «debatt». Innlegg  
som sendes elektronisk blir prioritert.

**Kronikk:** Max 5000 tegn med mellomrom.  
**Leserinlegg:** Max 2500 tegn med mel-  
lomrom. Kun bestilte kronikker honoreres.

Redaksjonen forbeholder seg retten  
til å redigere og forkorte innsendt  
stoff og til å publisere det elektronisk.

## KRONIKK



**Nobels fredspris 1953:** Den amerikanske utenriksministeren George Marshall (t.h.) var arkitekten bak gjenoppbyggingen av Vest-Europa – inkludert Vest-Tyskland. Han fikk overrakt fredsprisen av Nobelinstituttets direktør Gunnar Jahn i Universitetets aula i 1953.

FOTO: NTB SCANPIX

# Europafred fikk pris i 1953

**I** dag deles Nobels fredspris ut til den Europeiske Union med begrunnelsen at: «Unionen og dens forløpere har gjennom mer enn seks tiår bidratt til å fremme fred og forsoning, demokrati og menneskerettigheter i Europa». Et interessant punkt her er verbet «bidratt». Mye og mange har bidratt til Vest-Europas relativt fredelige tiår etter krigen, EU ikke minst, men også en rekke organisasjoner og politiske initiativ.

**Etter andre verdenskrig** lå Tyskland i ruiner og mye av det øvrige Europa hadde store ødeleggelser. Hvordan skulle man både gi Tyskland en straff, samtidig som man skulle bygge opp en ny orden i Europa? Erfaringene med å gi Tyskland for harde betingelser etter 1. verdenskrig var dårlige. Versailles-freden i 1918 er av mange sett på som en viktig forutsetning for Hitlers maktovertagelse 15 år senere. Likevel var det Morgenthau-planen (etter Henry M. amerikansk finansminister 1934-1945) som først ble iverksatt. Formålet var å gjøre det tyske området om til et jordbruksland og å nedlegge tungindustri og gruvedrift. Dette hadde en viss tilslutning rett

## IRONISK

«Slik unionen har utviklet seg, er det ekstra ironisk at EU får prisen i år.»

etter krigen, men det ble tidlig klart at en slik plan ville skape millioner av arbeidsløse og en uholdbar situasjon, ikke ulik situasjonen som Versaillesfreden hadde ført til.

**Da det utover** våren 1947 ble klart at Europa gikk mot en økonomisk krise foreslo den amerikanske utenriksminister og tidligere general George Marshall (1880-1959) at USA skulle yte gaver og lån for å sikre den europeiske gjenreisning, inkludert Tyskland. Marshall ble tatt på ordet og senere samme år opprettet 16 vest-europeiske land organisasjonen OEEC – Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid – som organ for å koordinere støtten og gjenoppbyggingen. Fra 1961 ble denne omorganisert til OECD – organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling, fortsatt med hovedsete i Paris. Det ble starten på den fireårige Marshall-hjelpen (1948-1952) som brakte Europa ut av depresjonen som syntes uunngåelig sommeren – 47, da en hard vinter ble erstattet av en tørkesommer og vest-europas økonomi var i knestående. Det direkte støttebeløp var om lag 15 mrd dollar, hvorav Norge fikk 3 mrd kroner. Disse ble brukt til planmessig gjenoppbygging og reindustrialisering.

**Etter fredsslutningen** i 1945 hadde Tyskland opphørt som stat, og bestod av fire okkupasjonszoner, den franske, britiske og ameri-

kanske, samt den sovjetiske. Landet hadde derfor ingen muligheter for revansje eller å ta egne beslutninger, men var i hendene på seierherrene, helt ulikt situasjonen i 1918 da ingen fremmed soldat stod på tysk jord. Nå derimot var det store fremmede styrket i landet og USA har fortsatt vesentlige styrker i det forente Tyskland. Som et videre ledd i gjenoppbyggingen ble Vest-Tyskland anerkjent som eget land i 1949, fire år etter fredsslutningen, men da med klare krav bl.a. om å delta i det vestlige forsvarssamarbeidet, NATO som ble opprettet samme år. Med andre ord hadde Vesten, med USA i lederrollen, gjennom Marshallhjelpen og NATO skapt et nytt Europa, helt annerledes enn etter første verdenskrig og gitt Vest-Tyskland en helt ny rolle. Feilene fra freden i Versailles var ikke gjentatt og det europeiske rammeverket helt endret.

**Det var Marshall-hjelpen** som la grunnlaget for det nære økonomiske samarbeidet i Vest-Europa. Fordi USA bidro med penger og ga overordnet politisk hjelp og militær støtte ble det også lettere å godta den tyske gjenoppbyggingen. For dette fikk George Marshall Nobels fredspris i 1953. I komiteens tale holdt av C. J. Hambro heter det: «And the organs which have grown from the Marshall Aid have, more than anything else in these difficult years, contributed to what Nobel termed «the idea of a general peace in Europe»...».

**Når fredsprisen deles** ut i dag er det mer enn overraskende at ikke den innsats som ble gjort for å gjenoppbygge Vest-Europa etter 2. verdenskrig er nevnt. Ikke minst fordi fredsprisen ble delt ut i 1953 nettopp med Europas fred som begrunnelse.

**Da EF/EU kom** til, var de fleste kortene for det framtidige Europa allerede lagt. EU er neppe en forutsetning for den freden vi har i dag, men det har selvfølgelig, som sagt bidratt positivt – hittil - for et fungerende europeisk samarbeid. Videre er det klart at flere av EUs grunnleggerne så på EU som et vesentlig bidrag til en fredelig utvikling i Europa. Den franske statsminister Robert Schumann er et godt eksempel i så måte, oppvokst akkurat i pressområdet mellom Rhinen og dagens franske grense.

**Slik unionen har utviklet** seg, er det ekstra ironisk at EU får prisen i år. EUs pengepolitiske og økonomiske konstruksjon har skapt store samfunnsproblemer. Demokratiet i mange land utfordres av en krypende økonomi og svikten legitimitet til styrer som virker mer lydhøre mot finanssektoren enn mot folk flest, idet velferden forsvinner og arbeidsløsheten eksploderer. Men det begynte kanskje å haste for komiteen, om noen år kunne det vært for sent.

**Chr. Anton Smedshaug**  
Daglig leder AgriAnalyse

## POLITIKK

## Nasjonens begeistring

Nationen har vært på NHO-seminar og lyttet til Norgesgruppens tanker om norsk landbruk og blitt begeistret, ref. leder 7/12.

Norgesgruppen fremholdt at volumene må økes i norsk landbruksproduksjon og at kvaliteten må bedres og differensieres. Dessuten må det bli mer lønnsomt å drive matproduksjon.

Utsagnet kunne like godt vært hentet fra Høyres alternative landbruksmelding. Likevel er Nasjonens konklusjon og tolkning at utsagnene bør gjøre inntrykk hos Høyre og Frp?

Jeg har forstått at enhver kommentar i Nasjonen om mulig skal avsluttes med et angrep på Høyre og Frp, og har tatt det til etterretning. Men det finnes meningsbærere i landbrukspolitikken hvor Norgesgruppens utsagn bør gjøre større inntrykk enn hos Høyre og Frp.

### Svein Flåtten

Næringspolitisk talsmann  
Høyre

## SPRÅK

## Nynorsk-karakter

Utdanningsdirektoratet har sendt den reviderte læreplanen for norskfaget ut på høyring. Det har så langt vore mest diskusjon kring endringane av vurderingsordningane. Noregs Mållag er glad for at SV og kunnskapsminister Kristin Halvorsen no seier at dei ikkje kan godta eit alternativ utan eigen karakter i sidemål.

Høyringsframlegget er òg eit gjennomslag for tidleg start for sidemålsopplæring, noko Noregs Mållag har arbeidd for i ei årrekke.

Noregs Mållag vil ha eit best mogleg norskfag, med ei best mogleg vurderingsordning. For Noregs Mållag er det viktig at revisjonen ikkje går på tvers av vedteken språkpolitikk og at resultatet ikkje vert eit norskfag som svekkjer jamstillingsprinsippet.

Saka er no på høyring med høyringsfrist 5. mars. Noregs Mållag vil kome med eit breitt høyringsvar.

**Håvard B. Øvregård**  
Leiar i Noregs Mållag